

MEDEDELINGENBLAD

"AMPT EPE"

NO. 44 JULI 1978

REDACTIE: R. Paasman, Beekstraat 36 Epe
tel. 05780 - 2048

Het blad verschijnt in januari, april en oktober en wordt gratis toegezonden aan de leden van de Historische vereniging "Ampt Epe".

"AMPT EPE"

HISTORISCHE VERENIGING IN DE GEMEENTE EPE

De vereniging stelt zich o.m. tot doel:

- het opwekken en versterken van de belangstelling voor de geschiedenis van de Gemeente EPE.

Lidmaatschap f. 15.-- per jaar.

Bestuur:

- voorzitter : G.S. van Lohuizen, IJsseldijk 12
Veessen, tel. 05783 - 245
- secretaris : W. van Putten, Hoofdstraat 80 Epe
tel. 05780 - 3579
- penningmeester : C. Stork, Dellenparkweg 8 Epe
tel. 05780 - 3090

giro: 119.40.15 t.n.v. Penningmeester "Ampt Epe" te Epe.

Offsetdruk MUCO b.v.
Nunspeet
tel. 03412 - 3259

DE DORPSBEEK

Algemeen wordt aangenomen, dat de naam EPE ontstaan is uit het keltische of germaanse woord "APA", dat "water" betekent. In alle etymologische boeken staat deze verklaring: EPE, oorspronkelijke naam APA, of afgeleid van "apa". Apa = water, het is dus een plaats aan een water of beek.

In Mededelingenblad "Ampt Epe" no. 43 over de Dijkhuizenrenk, is geschreven hoe de enk-cultuur zich ontwikkelde op de hogere enkgronden, die omgeven waren door laag waterrijk land. De oude nederzettingen, ook de Celtic-fields, zijn bijna alle te vinden in de nabijheid van water, een beek of ven. Zo ook de buurschap Epe, die zich rond de Dorper-enk vormde, lag aan een beek, de Dorpsche beek. Duidelijk is deze enk nog te zien aan de zuidzijde, de Grote kerk is op de enk gebouwd, de Beekstraat loopt af.

Dorpsbeek.

Nu Gildenweg

Behalve de Dorpsche beek heeft er nog een beek gelopen, die van de Rietberg, langs het Hoge Land en de kerk bij de Gildenweg met de Dorpsche beek één werd. Van deze beek is hier en daar de bedding teruggevonden, maar de beek zelf zal in de vroege middeleeuwen verdwenen zijn.

Uit het voorgaande is wel duidelijk, dat de Dorpsche beek niet alleen de naamgever van Epe is geweest, maar ook van grote betekenis voor de bevolking is geweest. Water is immers voor de bewoonbaarheid van een streek noodzakelijk.

De Dorpsche beek vindt haar oorsprong iets ten oosten van "West Raven", in het Dorpsche Veen, waar geen spreng gegraven is, maar alleen een afwateringsbeek, die met een gering verval door het veen richting dorp loopt. Onderweg komen meerdere sloten uit het veen en een deel van het water van de Vlesbeek de waterhoeveelheid vermeerderen.

Door het geringe verval van de beek is deze nooit gebruikt om er een watermolen op te leggen. Het hoogteverschil was te klein om een water"val" te maken.

In de gemeentelijke stukken wordt nu geschreven "Dorpsbeek". De oorspronkelijke naam is "Dorpsche beek", zoals nu nog op de topografische kaarten staat.

Terwille van de duidelijkheid zullen we verder de gemeentelijke schrijfwijze gebruiken.

In de loop der tijden is de Dorpsbeek nog al eens verlegd, oorspronkelijk meer naar het zuiden langs Epe lopend, heeft o.m. van Dompseleer de beek verlegd om deze langs de "Quickborn" te leiden (17e eeuw) en later heeft burgemeester Jhr van der Feltz (midden 19e eeuw) de beek weer laten verleggen, waardoor de vijver bij "Vijvervreugd" kon ontstaan. Bij de aanleg van het burg. Sweerts de Landaspark (begin twintiger jaren) werd daar ook een vijver aangelegd, gevoed door de Dorpsbeek.

Hoewel de Dorpsbeek slechts uit een kleine streek, het Dorpsche veen, het water afvoert, is er tot begin van de vijftiger jaren altijd voldoende water geweest voor voeding van de vijvers en de beek "beek" te laten zijn, met komend water.

Het water van de Dorpsbeek was altijd geel tot bruin gekleurd door de "rodolm" of Ijzeroer (ijzeroxyde) die met het zand door de beek werd meegevoerd. De beek loopt door een streek waar vrij veel ijzer in de bodem voorkomt, dat door de planten oplosbaar gemaakt wordt. Dit opgeloste ijzer, met het meegevoerde zand, geeft een bruine laag op de bodem. Doordat er vrij veel zand wordt meegevoerd, waren er op enkele plaatsen planken in de beek gezet, waarachter het zand kon bezinken. Om voldoende afstroming te houden werd de beek niet alleen schoongemaakt, maar werd ook ieder jaar de afgezette laag zand/rodolm verwijderd.

In de jaren vijftig is de Dorpsbeek minder water gaan afvoeren, wat o.a. veroorzaakt wordt doordat er in de bovenloop het water meer naar Wissel geleid wordt en minder op de Dorpsbeek. Hierdoor komt het, dat de beek grote delen van het jaar droog staat.

Foto van de Hoofdstraat van Epe in 1910
links de Dorpsbeek

Kort voor 1940 werd aan de Hoofdstraat het stuk beek ten zuiden van de Emmastraat overkluisd, in verband met de verbetering van de bocht bij "Grutters erve". Begin van de vijftiger jaren werd ook het deel van de beek vanaf het Emmapark tot de Emmastraat aan het oog onttrokken. In 1976 heeft de gemeente het nodig geoordeeld om de beek langs de Gildenweg te laten verdwijnen.

In het nieuwe bestemmingsplan "Hoge Land" is v66r de "Boskamp" een grote vijver geprojecteerd, waar de Dorpsbeek in stroomt. Via een riool kan een teveel aan water onder de Lohuizerweg naar de vijver in het burg. Sweerts de Landspark afgevoerd worden. En dan kan ook het laatste deel van de Dorpsbeek, langs de Beekstraat, vervallen.

Wanneer dit plan doorgaat, zal er dus een einde komen aan de Dorpsbeek, die van groot belang is geweest voor het ontstaan van de buurschap Epe en er zelfs de naam aan heeft gegeven. De namen "Beekstraat", "Beekzicht" en "Vijvervreugd" zijn dan zinloos.

Door een veranderde waterafvoer in de bovenloop, het goed schonen en uitdiepen van de beek en het laten vervallen van het plan, de beek in een vijver te laten eindigen, zou de Dorpsbeek kunnen blijven bestaan. Goed onderhouden kan het een verfraaiing van het dorp zijn. En een klein stukje historie blijft bewaard.

G.S. van Lohuizen.

Gegevens betreffende het onderwijs in Vaassen, voor het grootste deel ontleend aan "Kerkgeschiedenis van Vaassen" door Ds. G. van der Zee.

Blz. 15. Op 22 februari 1583 komt er een plakkaat van het Hof van Gelre, dat de pastoors en andere geestelijken zich aan een examen moeten onderwerpen. De Schout van Epe laat dit stuk met de hoofdpunten van dit examen bezorgen aan de pastorie te Vaassen - pastoor Willem Jansz.

Er kwam voorlopig niets van terecht door de val van Nijmegen, Zutphen en Deventer. Gelderland bleef Pausgezin. Willem Jansz. werd kort daarop Bisschop van Deventer.

In 1591 verovert Prins Maurits Nijmegen, Zutphen en Deventer. Op 8 mei 1592 werd het plakkaat van 22 februari 1583 opnieuw uitgevaardigd en op 12 juni 1592 volgde een brief van het Hof van Gelre aan de Drost en Schouten met het bevel alle pastoors, vicarissen en schoolmeesters opdracht te geven zich te onderwerpen aan het examen, bedoeld in het plakkaat. Dit zou in Harderwijk gehouden worden, onder meer voor het ambt Epe en wel op 4 juli. Niet opgekomen was o.m. Gehardus Brandt, schoolmeester te Vaassen.

Blz. 25. In 1603 komt de Gelderse Synode te Harderwijk bijeen. Daar wordt van Theodorus van der Heyden, schoolmeester te Vaassen, gezegd, dat hij Je-

zuïtisch was en door het Hof te Arnhem ontboden zou worden.

Van 26 tot 28 juni 1604 vergaderde de Synode te Arnhem o.m. over Theodorus van der Heyden, "Jesuita, die hem tot Vasen des Schoeldienste aennemt".

Blz. 31. Wat het onderwijs aan de kinderen betreft, besloot de Classis, dat de predikanten hun beste krachten eraan zouden wijden, dat de scholen in goede orde komen en dat ook goede boeken geleerd worden, "opdat de kinderen in de ware Religie opgetrokken mogen worden". Aangezien Gerhardus Brandt en Theodorus van der Heyden Rooms waren, zijn zij verwijderd, althans de laatste (1609). De schoolmeesters behoeften in deze tijd alleen des winters maar school te houden en waren aan het opzicht der Kerk onderworpen.

In 1631 werd aan de Predikant opgedragen, samen met die van Epe en Oene bij Schout en Ambtsjonkers van Epe aan te dringen, dat het tractement van de schoolmeester te Epe, Jannes Torsius, niet verminderde, daar het gebracht was op 4 mud rogge. Men behoorde de schoolmeester in deze "duire en benarde" tijden te helpen.

Blz. 36. In 1642 klaagde de Koster-Schoolmeester Joh. Torsius van Epe over de vermindering van zijn tractement en dat hij "in den dienst der costerije niet wel tot het uitdrijven der honden en can verstaen".

Blz. 55. In 1653 was in Vaassen een schoolmeester. Uit 1659 weten wij, dat hij Johannes Widius heette. In 1693 was het Dirck Jansz. en in 1700 Matthaas Hartochy. Zij waren tegelijk koster en genoten hun bezoldiging deels van het Ambt Epe, deels van de Diakonie en deels van de ouders.

De koster woonde in de Kosterstraat, hoek Dorpsstraat, en hield aldaar ook school. De koster-schoolmeester stond onder toezicht van Kerkeraad en Classis en was verplicht de belijdenisschriften te ondertekenen. Hij moest schoolhouden van Martini (november) tot Pasen, al waren er maar twee of drie kinderen! Er was toen nog geen leerplicht. 's Zomers waren de hoogste klassen ontvolkt. De kinderen moesten aan het werk.

Uit de tijd van meester Tieman is er een verhaal van een vader, die zijn zoontje van 10 jaar verhuurde als boerenknechtje. De boer maakte de opmerking, dat de handjes van het ventje wel erg klein waren, waarop de vader antwoordde, dat hij flink aanpakken kon. Veel jongelui van 20 jaar hadden toen al een kromme rug van het zware werk.

In Niersen was ook een schoolmeester, nl. Meester Bijer, ingekomen met attestatie uit Beekbergen in 1697.

Blz. 61. In december 1709 trouwt de koster "Goossen Brascamp, custor (koster) tot Vaassen, j.m. en Geertruy Adriaans, j.d. tot Hafkamp". In 1715 is Hendrik van Wesel koster-schoolmeester te Vaassen.

Blz. 70. In 1760 kwam in Vaassen v66r Pinksteren met attestatie uit Epe de nieuwe koster-schoolmeester Johannes Eekmars. Naar hem is de villa van de familie Mulder ten Kate aan de Dorpsstraat "De Eekmars" genoemd.

De bet-overgrootvader van de heer N. Mulder ten Kate jr. - Jan Mulder - bewoonde reeds de villa en beheerde de bank. Hij was op 17 februari 1850 getrouwd met Johanna Maria Eekmars. Het is dus ook mogelijk, dat de villa naar de familie Eekmars of naar de vrouw van Jan Mulder genoemd is. Johannes Eekmars is 20 augustus 1783 overleden en 25 aug. d.a.v. begraven. Hij genoot f 40.- 's jaars van het Ampt Epe.

Blz. 80. Hij werd opgevolgd door zijn zoon Peter Eekmars, die op 3 januari 1799 overleden is. Diens opvolger was Hendrik Eekmars, die niet in beide functies tegelijk werd benoemd.

Blz. 82. Uit 1813 is er een mededeling, dat toen Hendrik Eekmars schoolmeester was. Hij was een zoon van Joh. Eekmars en is op 2 november 1857 overleden. Van 9 mei 1813 is er een verklaring, dat hij koster en voorzanger was. Zelf ben ik in het bezit van een gedicht, dat aangeboden is op 19 april 1823 en vervaardigd (geschreven en versierd met een ganzeveer) door Jacobus Wijnants, volgens mijn vader, schoolmeester in Niersen.

Blz. 88. Op 16 december 1832 kwam in Vaassen uit Arnhem Jan Tieman als hulponderwijzer bij H. Eekmars. In 1838 werd hij aangesteld als koster-voorzanger-schoolmeester. Van hem is bekend, dat hij goed zingen kon. Als voorzanger in de kerk probeerde hij de mensen een beetje vlugger te laten zingen. Er waren toen mensen die er behagen in hadden juist langzamer te gaan zingen. Ook deed hij er zijn best voor, dat zijn leerlingen een goede hand van schrijven kregen. Persoonlijk heb ik oude mensen gekend, die regelmatig bij meester Tieman school gegaan hadden en allen dezelfde vaste hand van schrijven hadden.

Eén opmerking: Vroeger waren er geen stalen pennen. Elke morgen moesten, vóór schooltijd, de veren pennen met een pennemesje aangepunt worden.

Als onderwijzer heeft meester Tieman ontslag genomen in 1887 en als koster in 1888.

Voor het verdere verloop verwijzen we naar het orgaan van Ampt Epe, nr. 34.

G.J. Palm
Vaassen.

HERINNERINGEN VAN G. VAN LAAR VAN „DE STEENDERBULT” TE EMST

Zand- en grintwinning op de Woesterberg en op de heide.

Aan de Langeweg in Emst ligt de zogeheten Woesterberg. Deze was vroeger veel hoger. In de top was een diepe kuil die ontstaan is bij het winnen van grint. De grintwinning heeft plaats gehad in een heel strenge winter. In welk jaar dit is geweest, is niet bekend. Wel is bekend, dat het heel lang geleden is, want de grootvader van Van Laar, Gerrit Berghuis, heeft daar met drie an-

deren aan helpen graven. Een van die mannen heette Marten Dijkgraaf. Ze hebben zo diep gegraven, dat ze met ladders in de put moesten afdalen. Aan één kant van de put liet men stukken staan, waar het zand en grint trapsgewijs opgegooid werd. Zodoende moest het zand en grint wel driemaal op de schop worden genomen voor het boven was. Ze groeven zo diep, dat het grondwater bereikt werd.

Dit graven kon men voortzetten tot Pasen. Een van de gravers voorspelde, dat ze na Pasen niet verder konden graven, want de dooi zat in de lucht en er begonnen steentjes uit de steile wand te vallen. Hij had gelijk, want tijdens de Paasdagen stortte de kuil in.

Het betrof hier een stuk grond van de gemeente waar later door een studentenvereniging op de heuvel een gebouw is gezet, een houten gebouw op een betonnen voet. Deze vereniging is later failliet gegaan, waarna door een deurwaarder de zaak is verkocht. Sommige leveranciers hebben hier nogal wat schade van ondervonden.

Hierna is door de "Werkverschaffing" een stuk van de berg afgegraven om grint te winnen. De werklui was opgedragen aan de noordwestkant te beginnen. Ze hadden echter van zuid naar noord moeten graven, want aan de zuidzijde begonnen de grintlagen aan de oppervlakte en gingen naar het noorden de diepte in. Een oude grintgraver uit de "Werkverschaffing" had de leider hierop gezien, maar hij werd genegeerd.

Daarna is op deze plek een jeugdkamp gekomen. De kinderen sliepen in tenten en aten in een klein gebouw waar ook een wasgelegenheid was. Ze gedroegen zich netjes en 's avonds werd er veel gezongen. Later werd hier een schietbaan aangelegd, wat erg jammer was, want de kinderen konden zo fijn spelen op de zandheuvels. Voor Emst was het de enige speelplaats. Dit spelen werd helemaal onmogelijk, wanneer er geschoten werd of (wat ook gebeurde) wanneer er politiehonden werden afgericht.

Achter het huis van Van Laar werd op de hei beton- en metselzand gewonnen. Dit gebeurde tot een diepte van ongeveer drie en een halve meter. De grond was heel vast en wilde goed "staan". Daardoor ontstond een mooie steile wand waarin oeverwaluwen kwamen nestelen. Ze maakten zo'n 60 cm. onder het maaiveld gaten in de wand van ongeveer 80 cm. diep. De katten konden er zo doende niet bij komen. Eerst waren er maar enkele paren, maar in enkele jaren groeide het aantal uit tot 42 paren. Helaas is de kolonie later uitgeroeid door jeugdige vandalen die onder leiding van een onderwijzer in de jeugdherberg verbleven.

Tenslotte moet nog worden vermeld, dat Van Laar in zijn jonge jaren, dat wil zeggen aan het eind van de vorige eeuw, nog heeft meegeholpen om ijzeroer af

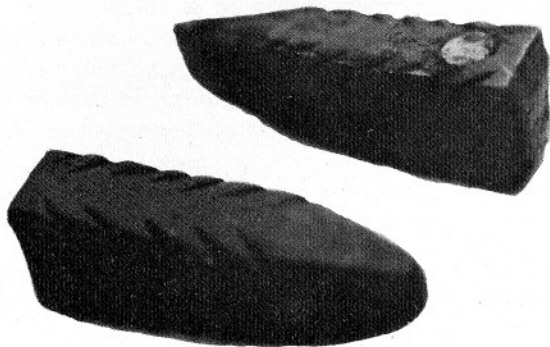
te graven in de buurt van de "Steenderbult". Een stuk woeste grond is daartoe afgegraven aan de noordwest kant van het huis waar nu T. Wijngaards woont. Het ijzeroer werd vervoerd naar Orden bij Apeldoorn in karren met zware Belgische paarden ervoor. Het oer werd bij Orden gesmolten. Daar is nu nog een afvalbult te vinden van 40 à 50 meter.

DE SOLDEERBOUT VAN KORVING EN ZIJN VOORGESCHIEDENIS

De stuwhoogte van het water ten dienste van een watermolen is door de eeuwen heen steeds weer aanleiding geweest tot veel ruzie en processen tussen de eigenaar van een molen en stroomopwaarts wonende bureu.

Hoe hoger de molenaar kon stuwen, des te meer vermogen kon het water van zijn molen leveren, maar ook des te meer kans voor de bovenliggende landerijen dat het water hier en daar over de bekendijk liep en schade aan het lagergelegen land veroorzaakte. Ook bij de Griftsemolen te Vaassen kende men die problemen en talrijke malen namen de bureu het recht in eigen hand en zagen kans door o.a. het naar beneden heien van de z.g. verlaatsbalk (men deed dit zelfs eenmaal tijdens de kerkdienst) het waterpeil boven de molen te verlagen en zodoende de molenaar te benadelen. Vaak moest er dan een landmeter aan te pas komen om weer de oude hoogte van het peil aan te geven. In 1727 werden dan ook op last van de Heren Commissarissen van het Hof van Gelderland spijkers in de posten van de beschoeiing van de Grift geslagen, om zodoende het juiste peil steeds weer terug te kunnen vinden. Nu zal men zich afvragen, wat dit nu met de soldeerbout van wijlen de Vaassense vishandelaar Korving, die bij de Griftsemolen woonde, te maken heeft.

Een jaar of tien geleden kreeg ik van de inmiddels overleden Vaassense arts Dr. P. Schermers een tweetal koperen pinnen cadeau. Rechthoekig van doorsnede, naar het ene einde in een punt uitgesmeed en van weerhaakjes voorzien.

Van de ene pin waren de weerhaakjes afgevijld en door het dikke einde was een gat geboord en hierin was door Korving een ijzeren staafje gestoken, voorzien van een handvat en zo had dit stukje koper de functie van soldeerbout verkregen. Toen Dr. Schermers mij deze twee pinnen gaf, was het handvat inmiddels van de pin afgezaagd. Hij vertelde mij van Korving vernomen te hebben, dat deze pinnen in het muurwerk in de wal van de Grift hadden gezeten en dat men in vroeger dagen deze pinnen met inkt insmeerde en daar dan de meelzakken tegenaan drukte om deze zo van een "stempel" te voorzien. Een fraai verhaal, maar hoogst onwaarschijnlijk, was mijn eerste reactie.

Een juiste verklaring vond ik naderhand in een proces uit 1729.

Het betreft hier een verklaring die op 23 augustus 1728 te Deventer is afgelegd voor Jan van Dijk, timmermansbaas, Jan Peters, metselaarsbaas, beiden te Deventer en Hendrik Hesselink, "gesworen landmeter in de provincie van Overijssel". Zij verklaren op woensdag 11 augustus 1728 bij de kopermolen op de Grift te Vaassen te zijn geweest en daar samen met de plaatsvervangend schout van Epe, Gerrit Gerrits en de heren Dr. Marienburgh, Jan Harm Joosten en Jan Bossenbroek, nadat zij de vernielingen aan het verlaat bij de Botterd hadden bekeken, "ook gevisiteert en nauwkeurigh ondersogt hebben de stenen pilaar soo de Heer Knuyse (de eigenaar van de Griftsemolen), tegens zijn huis in den oever van de Grift heeft doen metselen en den Benthemer steen soo in onse presentie daar binnenin geankert ende wel vastgemaakt is, met de daarin gegoten vier koperen pinnen, en tot tweemaal toe met alle omsigtigheyd ondervonden en klaar gesien, dat soo wanneer het water begint te lopen over den voorschreven nieuws verhoogden verlaatsbalk, hetselve als dan staat aen of op de voornoemde koperen pinnen in gemelde Benthemer steen alsmede op of aen de benedenste spijkers in de posten van de schoeyinge, soo op ordre van de Heeren Commissarissen van het Hof het vorig jaar daarin geslagen zijn geworden, dervoegen dat alsoo deze koperen pinnen nu souden kunnen dienen voor een secure peil van de hoogte van het verlaat . . . . .".

Tot zover het verslag.

De toenmalige eigenaar Rudolf Knuyse zal nooit hebben kunnen vermoeden, dat twee van deze vier pinnen de Griftse Molen hebben overleefd en dat één ervan zelfs een gedeelte van zijn thans 250-jarige leven mocht dienen als soldeerbout.

W. Terwel.

MARKEN EN BUURSCHAPPEN WISSEL 28

Het initiatief tot deze arbitrage was uitgegaan van den mede-geïntimeerde Mr. E.F.J. Weerts. Op diens advies was overeengekomen, dat men om alle partijen te bevredigen op nieuw alle vragen en geschilpunten aan het oordeel van arbiters zou onderwerpen. Zoowel dus de vraag: verkoopen of niet: als de vraag: ingeval (conditionaliter) van verkoop omtrent de verdeling der kooppenningen.

Het voorstel vond onder de gegeven omstandigheden vrij wel gehoor. Ja, het werd ten slotte met eenparige stemmen door de geërfden aanvaard. Men lette er intusschen wel op: ten eerste, hoe reeds de behandeling van dit voorstel tot arbitrage natuurlijk nodeloos was, indien men de besluiten der vergadering van den 18den Maart 1872 onverlet handhaafde. Maar ten andere: hoe door de aanneming van het voorstel tot arbitrage, partijen feitelijk, hoezeer dan ook vrijwillig, volkomen terugtraden in den toestand vóór de vergadering van den 18den Maart 1872.

De groote vraag in dit proces, welke naast die aangaande de wettigheid der gehoudene verkooping van buurgronden, aan de verlichte beoordeeling des Rechters onderworpen zal moeten worden, is daarom deze:

Wat is rechtens ten aanzien van het besluit tot het houden eener arbitrage? Ingevolge besluit der algemeene geërfden-vergadering van den 22sten April 1872 zou dan tot een arbitrium de toevlucht worden genomen. De geërfden veronderstelden en hoopten nog langs dien weg de geschillen omtrent ieders rechten tot een gewenschte einde te kunnen brengen. Als scheidslieden werden uitgenoodigd de Heeren Mrs. G. Everts Pz., J.H. van Roijen en W. Francken N.Gz., allen Advocaten, respectievelijk wonende te Arnhem, Zwolle en Nijmegen. De Rechterlijke goedkeuring werd op die keuze gevraagd en was spoedig verkregen. De aanneming van den last der scheidslieden volgde bereidwillig. - Met de beide strijdvoerende commissiën kwamen nu deze Heeren scheidslieden op den 21sten Mei 1872 ter beraadslaging te Epe samen. Van die bijeenkomst is behoorlijk proces-verbaal opgemaakt en hier aanwezig. Blijkens die Akte hadden de scheidslieden deze twee vragen te beslissen. Ten eerste, zijn de eigenaren van gronden, gelegen in de buurschap Wissel, zonder tevens eigenaren te zijn van huizen, aldaar dertig jaren of langer gestaan hebbende, gerechtigd in de gemeenschappelijke zoogenaamde buurgronden, en verdere bezittingen? Zoo ja, welk aandeel zou aan hen ingeval (voorwaardelijk) van verdeling alsdan worden toegekend? - En ten tweede: zal ingeval (nogmaals voorwaardelijk) van ontbinding dier gemeenschap, nl. der Wisselsche Mark, dezelve in natura verdeeld, of wel geheel of gedeeltelijk worden verkocht, en zal dit op voorlichting van deskundigen beslist worden door de scheidslieden?

Reeds uit den steltrant dezer beide vragen resulteert, zou ik meenen, ontegenzeggelijk, dat er op den 21sten Mei 1872, dat is de dag, waarop de arbiters met de strijdende partijen alsmede met een groot aantal daartoe ter hunner voorlichting aangewezen geërfden vergaderden, omtrent de vraag: of de gemeenschap geheel of gedeeltelijk zal worden verkocht, nóg niets was beslist. Deze opmerking moet te meer klemmen, omdat op de voorgaande vergadering, nl. die van den 18den Maart 1872 was besloten de buurgronden te verkoopen. Al het voorgevallene der laatste weken had echter het besluit der vergadering van den 18den Maart 1872 niet alleen aan het wankelen gebracht, maar mag althans in delijken zin worden beschouwd dit besluit volkomen te niet ge-

daan te hebben. In dezen geest hebben dan ook kennelijk de Heeren arbiters hun mandaat opgevat; welke wijze van opvatten door geen der geschilvoerende partijen is betwijfeld of tegengesproken, zelfs niet door de mede-geïntimeerden, blijkens den aanhef van het proces-verbaal der veilingsakte van den 7den April 1873. Integendeel hebben zij aan die Akte volledige uitvoering gegeven; ja, haar ten grondslag voor verdere onderhandelingen aangenomen.

Uit een en ander moge alzoo blijken, dat er op den 21sten Mei 1872 met zekerheid nog niets omtrent den verkoop was beslist, gelijk de geïntimeerden beweren. Alvorens nu hun mandaat te aanvaarden en de voorgelegde vragen te beslissen, hebben de scheidslieden het goed en raadzaam geoordeeld althans te trachten de onderwerpelijke geschillen bij wijze van transactie uit de weg te ruimen. Daar toe gaven zij der vergadering deze twee voorstellen in overweging. Ten eerste: om de waarde der gemeenschappelijke goederen, hetzij in natura, of ingeval (steeds echter voorwaardelijk) van verkoop het provenu in drie deelen te splitsen. Eén deel ten behoeve der eigenaren van huizen en van landen hoofdelijk te verdeelen, en één deel ten behoeve van dezelfde, te verdeelen naar evenredigheid van de uitgestrektheid der eigendommen, die zij bezitten. Ten tweede: om aan de arbiters op te dragen te onderzoeken en te beslissen, ook met het oog op de belangen der inwoners van Wissel, of er mogelijkheid bestaat om het één derde gedeelte der gronden, dat alzoo aan de eigenaren der huizen zal worden afgestaan, in natura af te deelen; zullende in geval van toestemmende beslissing die afdeeling in natura ook werkelijk plaats hebben. Eindelijk verbonden zij aan dit tweeledig eigen voorstel tot transactie de ontbindende voorwaarde, dat, ingeval niet alle eigenaren van landen en huizen staande en gelegen in Wissel, binnen den tijd van eene maand van hunne toetreding tot deze voorstellen bij eene Akte hadden doen blijken, de tegenwoordige overeenkomst als vervallen zou worden beschouwd en geen verder effect zal sorteren. Ook die voorstellen der scheidslieden, het behoeft onze nadere aanwijzing niet, waren kennelijk enkel gebouwd op de stelling; dat er omtrent den verkoop der buurgronden nog niets met zekerheid was bepaald.

(wordt vervolgd)

F. Zandstra.

100 JAAR MEER UITGEBREID LAGER ONDERWIJS IN EPE

VI. Van ulo-school naar mavo-afdeling in de Rijkscholengemeenschap.

Sinds de afwezigheid van de heer Van der Ree in 1943 was de heer B. Rensink, onderwijzer aan de school vanaf 1 nov. 1942, tot tijdelijk hoofd benoemd. Toen na de oorlog kwam vast te staan, dat de heer Van der Ree overleden was, werd de tijdelijke benoeming van de heer Rensink omgezet in een vaste.

Een groep meisjes na de gymnastiekles op het Hoge land in 1942.

Per 1 sept. 1943 trad de heer A. Vermeer, die sinds 1935 onderwijzer aan de Wis-selse school was, in functie aan de ulo-school.

De derde leerkracht, mej. G.F.C. Nieland, stierf in maart 1944. Haar plaats werd ingenomen met ingang van 1 aug. door de heer R. Paasman. Deze was nog slechts een paar weken werkzaam, toen de razzia's voor de "Arbeitseinsatz" plaats von-den, waarbij alle mannelijke personen van 16 tot 40 jaar, die geen vrijstelling hadden kunnen bemachtigen of onderdoken, te werk werden gesteld bij het aan-leggen van versterkingen langs de IJssel. Tot degenen die de benen namen be-hoorde ook de heer Paasman, die pas na de bevrijding terugkwam.

De heren Rensink en Vermeer en enkele oudere jongens van de school werden gepakt en moesten "graven". Mede op aandrang van burgemeester Cassa werden ze na korte tijd weer vrijgesteld van deze werkzaamheden en werd het onderwijs weer hervat, niet in het schoolgebouw, omdat dit door de Duitsers in beslag was genomen, maar gedurende enige tijd in de school in Zuuk en bij de twee leraren aan huis. De heer J.H. Jedema, die vroeger aan de school verbonden was geweest, nam tijdelijk de plaats van de heer Paasman in.

Een groep jongens van de school, opgepakt door de Duitsers in 1944, om graafwerkzaamheden te verrichten voor de O.T. (Organisation Todt).

In mei 1945 kwam eindelijk een eind aan de jaren van beproeving. Overal in het land werd aan de wederopbouw begonnen en het onderwijs hervat. In het begin ging dit met nogal wat moeilijkheden gepaard, want leerboeken waren of door de Duitsers als brandstof gebruikt of vernield. Ook veel schoolmeubi-lair was verdwenen of gehavend.

Het ulo-gebouw in Epe was in verwaarloosde staat achtergelaten. Pas toen er D.D.T. beschikbaar werd gesteld, kon de vlooiënplag met succes bestreden worden. Het duurde tot eind 1949, voordat het gebouw redelijk werd opgeknapt. In dat jaar verdwenen de hatelijke opschriften van de w.c.-deuren: Abort für Mannschaften en Abort für Unteroffiziere. Tijdens de opknapbeurt die duurde tot april 1950 werd onderwijs gegeven in "Beekzicht".

Voor leerlingen en leraren was het een verademing weer ongestoord en serieus te kunnen werken. Als gevolg van de oorlog werden er in 1945 in het gebied ten noorden van de grote rivieren geen mulo-examens afgenomen, maar wer-den door de leraren aan die leerlingen die er recht op hadden, de diploma's uitgereikt.

Onder de energieke en bekwame leiding van de heer Rensink kreeg de school al spoedig weer een goede naam en nam het aantal leerlingen zodanig toe, dat al in december 1945 een vierde leerkracht aan school, de heer F.W. Koot, kon worden benoemd.

De leerlingen van de hoogste klas van de ulo-school in 1945.
Rechts op de foto de heer B. Rensink, hoofd der school en
links de heer G.H. Peters, gymnastiekleraar.

De enorme ontwikkeling en vooruitgang op technisch gebied in de na-oorlogse jaren, beïnvloedden niet alleen de industrie, het verkeer, de huizenbouw en de wegeaanleg, maar ook de politiek, de godsdienst en het onderwijs. Vele deskundigen waren van oordeel, dat het onderwijs een te geïsoleerde plaats in de samenleving innam, dat de methodiek van de meeste vakken verouderd was, dat zowel interne als externe democratisering noodzakelijk waren. Commissies, bestaande uit diverse soorten wetenschappers, togen aan het werk om het onderwijs aan te passen aan de moderne eisen. Voorlopig bleven de vernieuwingen voor het grootste deel van het onderwijzend personeel beperkt tot het volgen van studie-conferenties en applicatiecursussen. Een aantal scholen in den lande werd aangewezen als experimentescholen. Later zou een en ander leiden tot de invoering van de Mammoetwet voor het voortgezet onderwijs. Door de gestadige groei van Epe en door de uitbreiding van de leerplicht, nam het leerlingenaantal aanzienlijk toe. Er moest een nieuwe leraar bijkomen. Dit werd de heer H.J. Oonk.

Het schoolgebouw was niet meer berekend op het aantal leerlingen en voldeed niet meer aan de eisen die gesteld werden aan de vakken natuur- en scheikunde en biologie.

Het hoofd der school drong er bij het gemeentebestuur op aan om over te gaan tot het bouwen van een nieuw gebouw. Om financiële redenen werd het verzoek afgewezen. Wel werden in 1954 twee nieuwe lokalen gebouwd, waarvan er één

geschikt gemaakt werd als vaklokaal voor de natuur- en scheikunde. Enkele jaren daarvoor waren de oude, toch wel gezellige Salamanderkachels: Je brûle tout l'hiver sans m'êteindre, vervangen door gaskachels die op den duur geen succes bleken te zijn. In 1963 werden ze vervangen door centrale verwarming.

Al in 1946 werd een bescheiden begin gemaakt met buitenschoolse activiteiten. Door leerlingen en leraren, gesteund door de oudercommissies, werden feestavonden georganiseerd met toneel en muziek in het "Hof van Gelre" of in het "Wapen van Epe", waarvoor grote belangstelling bestond in het dorp. Schoolreizen werden gemaakt per fiets, per boot en, kort na de oorlog per veewagen van de firma Jonker, naar de Waddeneilanden en andere binnen- en buitenlandse bestemmingen. Een hoogtepunt van deze reizen was wel de 13-daagse schoolreis naar Lenk (Zwitserland) per touring-car in 1949.

Om deze reis voor 46 leerlingen mogelijk te maken (de kosten per persoon bedroegen f 70.-, alles inbegrepen), hadden de leerlingen door het verrichten van allerlei karweitjes het grootste deel van de kosten zelf verdiend. De rest van het benodigde geld werd bijeengebracht door het houden van een bazar. De reis werd een groot succes. Maar de autoriteiten stonden er nog onwennig tegenover. De Inspecteur van het onderwijs keurde deze onderneming in de strengste bewoordingen af en op zijn verzoek, verbood het gemeentebestuur het hoofd der school in het vervolg buitenlandse schoolreizen te organiseren. Opmerkelijk was, dat nog in hetzelfde jaar aan de scholen voor voortgezet onderwijs in den lande een circulaire werd toegestuurd door het departement van onderwijs, waarin het maken van buitenlandse schoolreizen werd aanbevolen, mede om daardoor beter onderling begrip en waardering tussen de jeugd uit verschillende landen te bevorderen.

Schoolreis naar Zwitserland in 1949.

Op weg door het dal naar de "Siebenbrunnen", gelegen op de helling van de sneeuwberg de "Wildstrübel" bij Lenk.

Ingevoerd werden de "sportdagen", onderlinge wedstrijden tussen de beide ulo-scholen in de gemeente, de Nijverheidsschool voor meisjes en de Ambachts-school, onder leiding van de gymnastiekleraren G.H. Peters en E.J. Teune. Deze sportwedstrijden, evenals het Paasvoetbaltoernooi en, ijs en weder dienende, de schaatswedstrijden, vormden niet alleen een nuttige en aangename onderbreking van de gewone, dagelijkse lessen, maar bevorderden ook het onderling

contact tussen de leerlingen van de verschillende onderwijsinrichtingen en tussen hun lesgeevenden.

In 1956 werd een oud gebruik, dat nog stamde uit de tijd van meester Van den Bosch, nl. het "dopen" van nieuwe leerlingen door de oudere, door het gemeentebestuur verboden. Eerst vond deze "ontgroening" - waarbij wel eens een leerling een nat pak opliep - in de beek voor de schoolplaats en later in de vijver van het Sweerts de Landspark.

Door de grote toename van het aantal leerlingen ontstond er een tekort aan lokalen en moesten enkele klassen worden ondergebracht in andere scholen. Tijdelijke gastvrijheid werd genoten in de Gildeschool, de Dorpsschool en de Katholieke school. Het aantal leerkrachten groeide uiteraard eveneens.

In de vijftiger jaren werd het vak Nuttige Handwerken weer ingevoerd. Van 1954 tot 1958 gingen de meisjes daarvoor naar de Nijverheidsschool en kregen daar les in dat vak door de leraressen van die school. Daarna werd dit onderwijs weer gegeven in de eigen school, eerst door mevr. J. ten Hoeve-Hofstede en van 1960 tot 1968 door mevr. C. van der Stouwe-Prins. In diezelfde tijd werd ook het vak Handenarbeid op bescheiden schaal ingevoerd.

In 1953 verzocht de heer Rensink de gemeente mevr. Poll-Jonker te Epe aan te stellen tot lerares Machineschrijven aan de school. Aan de lessen in dit vak zouden vooral die leerlingen deelnemen, die later een kantoorbetrekking zouden gaan bekleden. De Raad willigde het verzoek in en nam de kosten voor zijn rekening, maar van 1960 tot 1968 moesten de ouders van de betrokken leerlingen een financiële bijdrage leveren. Toen de school werd opgenomen in de Rijksscholengemeenschap werd, op verzoek van veel ouders, de opleiding voor het diploma Machineschrijven gehandhaafd, zij het nu geheel op kosten van de ouders. Tot en met het schooljaar 1973/74 heeft mevr. Poll-Jonker deze lessen op deskundige wijze verzorgd.

Naarmate de school groeide en de ontwikkeling van het onderwijs leidde tot veelvuldige contacten met overheidsinstanties, het bedrijfsleven, ouders, enz., namen de werkzaamheden van het hoofd der school voortdurend toe, vooral ook, omdat dit werk moest gebeuren naast zijn taak als leraar met een volledig lesrooster. Om enige verlichting van zijn taak te krijgen verzocht de heer Rensink het gemeentebestuur over te gaan tot de aanstelling van een conciërge-schoolschoonmaker. Het verzoek werd om financiële redenen afgewezen. (Het intensief gebruikte schoolgebouw met het daaraan verbonden gymnastieklokaal dat behalve door de uloschoolleerlingen ook werd gebruikt door diverse andere scholen en sportverenigingen is jarenlang schoongehouden door de familie J.W. Dalhuisen).

Enigszins teleurgesteld over de z.i. te geringe medewerking van het gemeentebestuur, solliciteerde de heer Rensink in 1960 naar de betrekking van leraar wiskunde aan de Kweekschool te Amersfoort. Hij werd daar benoemd en droeg

in Epe de leiding van de goed functionerende school over aan de heer R. Paasman. Het aantal leerlingen bedroeg toen ruim 260.

In die jaren waren er al plannen om te komen tot de oprichting van een rijkshogere burgerschool, die, naar men aannam, in een behoefte zou voorzien in het zich uitbreidende Epe, waar tientallen leerlingen dagelijks per fiets of per bus naar Apeldoorn, Deventer of Zwolle reisden om daar op een hbs, gymnasium of een school voor middelbaar beroepsonderwijs, onderricht te ontvangen.

In 1963 werden de plannen geconcretiseerd en kreeg Epe een hbs, die voorlopig werd ondergebracht in een paar lokalen van de Katholieke school.

De vrees, dat de ulo-school een groot aantal leerlingen aan de hbs zou verliezen, bleek ongegrond. Tussen de hoofden van de twee onderwijsinrichtingen kwam een goede samenwerking tot stand die er vooral op gericht was te bevorderen, om de leerlingen te plaatsen op die school waar ze volgens hun capaciteiten thuis hoorden.

Deze gezonde samenwerking wierp haar vruchten af, toen de gemeente, in overleg met het departement van onderwijs op 25 april 1968 besloot de bijna een eeuw oud zijnde gemeentelijke ulo-school over te dragen aan het Rijk.

De hbs en de ulo-school zouden samen, in het kader van de Mammoetwet, een rijksscholengemeenschap gaan vormen, bestaande uit een school voor mavo (de oude ulo-school), een school voor havo en een atheneum.

Door een degelijke voorbereiding door de eerste schoolleiders, de heren J.C. Huese (directeur hbs), G.R. Popma (adjunct-directeur hbs) en R. Paasman (hoofd ulo-school), en door de medewerking van het onderwijzend personeel van beide scholen, kon de nieuwe inrichting van voortgezet onderwijs, met haar 500 leerlingen, zonder veel moeilijkheden van start gaan in augustus 1968.

Moderne ideeën over onderwijs en opvoeding werden ter discussie gesteld en op bescheiden schaal toegepast, nieuwe methoden op hun doelmatigheid beproefd en, voor zover de resultaten ervan gunstig werden geacht, ingevoerd, terwijl het vele goede van het oude systeem, gehandhaafd bleef.

Door belanghebbende ouders werd de school gunstig beoordeeld: het aantal leerlingen nam in enkele jaren toe tot over de 800.

Helaas overleden in het begin van de jaren '70 twee van de eerste schoolleiders, de heren Popma en Huese.

In 1971 werd het laatste mulo-examen gehouden. In hetzelfde jaar ook het eerste examen nieuwe stijl voor mavo-3 kandidaten.

In 1975 ging de heer Paasman met pensioen. Zijn functie als corrector, speciaal belast met de leiding van de mavo-afdeling, werd overgenomen door de heer A. Eleveld.

In januari 1976 werd het feit herdacht, dat 100 jaar daarvoor de eerste school voor voortgezet onderwijs in de gemeente Epe was begonnen. Er was een reünie georganiseerd waaraan honderden oud-leerlingen deelnamen. Onder de gasten bevonden zich ook enkele bejaarde oud-leraren en leraressen, zoals:

meij. H.C. Kelch, mevr. J. Wagenvoort-Bultman (nuttige handwerken) en de heer T. van Lohuizen. In de namiddag bezocht de 87-jarige weduwe van de heer Bleeker de school.

De heer Paasman beëindigde zijn herdenkingstoespraak als volgt:

"Dames en heren, tot slot de komende 100 jaar. Hoeveel veranderingen zullen de volgende eeuw te zien geven? Hoe lang zal de mavo-school nog bestaan? Een nieuw onderwijsbestel is aangekondigd: de "Middenschool" vertoont haar contouren reeds. Indien men voortwerkt in de geest van de eerste 100 jaar, d.w.z. in de geest van mijnheer Van den Bosch, zal, onder welke naam dan ook, de school van de toekomst een onschatbare rol blijven spelen in het leven van jonge mensen op weg naar hun plaats in de samenleving.

"Kennis is macht", wat stond op een gevelsteen van de oude school, zal dan wel uitgebreid zijn tot: sociale vaardigheden, creativiteit, inzicht en . . . kennis zijn macht.

Met volledige inzet van leraren, leerlingen en ouders zal het waarachtig wel lukken. "Dat zijn ze die het Wilhelmus blazen" was een gevleugeld woord van meester Van den Bosch om een goede prestatie aan te duiden.

Moge dat woord over 100 jaar nog steeds op onze Eper school van toepassing zijn".

R. Paasman.

Bronnen: Gemeente-archief Epe
Ulo-school-archief
Gesprekken met oud-leerlingen.

BOEKAANKONDIGING

RAPPORT van het VELUWE-ONDERZOEK.

Een onderzoek van natuur, landschap en cultuurhistorie ten behoeve van de ruimtelijke ordening en het recreatiegebied. Projectleiding en eindredactie S.M. ten Voute de Lange (R.I.N. Leersum) Wageningen. Centrum voor Landbouwpublicaties en Landbouwdocumentatie. 1977. 2 dln. .4°-. f 48,10
dl. 1 : 263 blz. afbn. krtn. tabn. lit. lijst.
dl. 2 : Kaartbijlagen : 8 uitvouwbare krtn.

Resultaat van een aantal zakelijke studies over de landschappelijke waarden, kwetsbaarheid en functies van de Veluwe, door een 20-tal wetenschappelijke onderzoekers gemaakt, in opdracht van het Ministerie van C.R.M. aan 4 specialistische instituten.

Beschrijving en beoordeling van 97 deelgebieden, met alle aspecten, vormen hiermee de grondslag voor een juist beleid en beheer en -- behoud van de Veluwe (+ 120.000 h.a.).

MIJLPALEN

voor de geschiedenis van Epe

1951 - 1957

1951	(27-1)	Gezinsinternaat "Anthonie's hof" begonnen door familie Colombijn.
1951	(14-3)	Landgoed "Renderloo" aan de Bijsterbosweg t3 Epe in gebruik gesteld als buitencentrum der Ned. Baptisten-jeugdbeweging.
1951	(4-6)	Busdienst op Elburg door de Gebr. Dijkstra te Epe geopend.
1951	(16-6)	Officiële opening nieuw zwembad met zonnestrans te Vaassen.
1951	(23-6)	Opening Dierenpark van J. Scharringa in 't Harde.
1951	(14-7)	Kasteeltje "Vosbergen" bij Heerde (aangekocht door J. Kloek om te gebruiken voor exposities op cultureel gebied) geopend.
1951	(11-10)	De "Cannenburg" definitief overgedragen in eigendom door de Staat aan de Stichting "Vrienden der Geldersche Kasteelen" voor f 1,-.
1952	(30-1)	Raadsbesluit inzake het in exploitatie-brengen v.d. terreinen Landgoed "Jachtlust" te Epe.
1952	(1-3)	Landgoed "Rozenhof" te Epe bestaat 100 jaar.
1952	(8-4)	Eper Spaarbank bestaat 100 jaar.
1952	(16-5)	Rusthuis voor ouden-van-dagen "Licht in Duuster" geopend.
1952	(16-5)	Gemeenteraad Epe besluit de School voor B.L.O. te vestigen in de te verbouwen villa "Beekzicht" (vroeger Tehuis van vereniging "Tot Steun").
1952	(23-5)	Vuilnisstortplaats bij de Wachtelenberg herschapen in keurig terrein.
1952	(10-6)	Gerestaureerde kasteel "De Cannenburg" te Vaassen voor het publiek opengesteld.
1953	(6-3)	Plan voor de waterleiding in Gemeenteraad Epe aangenomen.
1953	(28-4)	Prinses-Marijke-school - bijzondere school voor B.L.O. - geopend.
1953	(9-5)	Eerste buis waterleiding van de N.O. Veluwe gelegd.
1953	(29-6)	Parochie van de H. Martinus te Epe bestaat 50 jaar.
1953	(6-10)	Prof. Mr. P.A. Diepenhorst, oud lid 1 ^o Kamer te Epe overleden.
1954		J.L. Scholten overleden (oprichter Scholtens boekhandel). (89 jaar).
1954	(31-3)	School met de Bijbel te Epe bestaat 50 jaar.
1954	(25-5)	Eerste buislegging door de Waterleiding-Mij-Gelderland in Wapenveld. Epe en Heerde worden ook aangesloten.
1954	(9-7)	Burgemeester Dr. I.N.Th. Diepenhorst gekozen tot lid van Gedeputeerde Staten, verzoekt ontslag als burgemeester (1939-1954).

- 1954 (8-9) Herdenking 100-jarig bestaan Weekmarkt Epe.
 1954 (16-9) Tehuis van de Stichting "De opbouw" voor minderjarige zwakbegaafde meisjes in Huize "Woldijne" geopend.
 1954 (18-10) De veluwse dichtster-zanger Jan van Riemsdijk te Heerde overleden.
 1954 (16-11) Mr. C.N. Renken (burgemeester uit Idaarderadeel) met gezin ontvangen en 's middags geïnstalleerd als burgemeester van Epe.
 1954 (28-12) De V.A.D. opent haar nieuwe gebouwencomplex te Ermelo.
 1955 (11-2) De Spoor 25 jaar, Jubileumfeest en 3 sept. 1912 herdacht.
 1955 (19-7) J.H. Verheus, notaris te Epe, verkreeg eervol ontslag.
 1955 (25-7) Enorme bos- en heidebrand tussen Tongeren en Gortel vernielt + 225 h.a. natuurschoon.
 1955 (25-7) Landgoed "Kolthoven" als recreatieoord in handen van 2 redrijen (onder directie van F.N. Schweerts te Aerdenhout).
 1955 (22-11) 2 eeuwen geleden werd de dichtster Elizabeth Maria Post geboren.
 1955 (28-11) Motel "De Veluwe" te Epe verkocht aan de Confectiecentrale N.V. te Elburg als Mode-instituut "t Waeghuys".
 1955 (24-12) Mr. A. van Doorninck (candidaat-notaris te Deventer) benoemd tot notaris te Epe.
 1956 (febr.) Koude en grote sneeuwval.
 1956 (9-3) Schaapskudde "Epe-Heerde" gesticht op de Renderklippen.
 1956 (18-4) Bijhoudster Dina van Eek in de Hut, Dellenweg, overleden. (77 jaar).
 1956 (25-4) Joh. Overbosch overleden.
 1956 (5-5) Opening Eper Tennisclub met nieuwe gravelbanen in "de Kuil" op de Wachtelenberg.
 1956 (6-7) Afscheid gemeente-secretaris A. van der Roest.
 1956 (28-) In Raadsvergadering besloten begin te maken met riolering van Epe. Deel Enkweg-Zuid onderhands gegund.
 1956 (4-8) Officiële opening Schaapskooi op de Renderklippen.
 1956 (17-9) Tot Gemeentesecretaris benoemd A.J. Visser.
 1956 (22-9) Officiële opening Openbare uitleenbibliotheek door Ds. J.L. Faber en Mr. C.N. Renken in de Eper Gemeentewoning. (ingericht door Mej. A. Timmenga, waarnemend directrice, Mej. A.M.J. Bel).
 1956 (25-10) Dr. I.N.Th. Diepenhorst te Epe benoemd tot lid van de uitgebreide Tweede Kamer.
 1956 (17-12) Voorstel B. en W. om Motel "Rozenhof" te kopen ter inrichting Gemeentehuis, in Raad aangenomen.

- 1957 (8-2) Buitengoed van Mevr. de wed. J.M. Worst-Kalff (50 h.a.) de Dellenweg en de Koekenberg te Epe in andere handen (in percelen verkocht, o.a. aan H. Roelofs).
 1957 (12-3) Bovenverdieping van het contract-pension Vredenberg totaal afgebrand.
 1957 (4-5) Voormalige Hotel Tongeren (vroeger "Zomerlust") te Epe, in gebruik genomen door het Haarlemse Gemeentebestuur als vakantiecentrum "Het Wisselse veld".
 1957 (18-5) Voormalig Hotel Gude als vakantiehuis van het N.V.V. in gebruik genomen. Heet nu "Dellenhoven".
 1957 (juni) Inrichting van een leeszaal in de Openbare Uitleenbibliotheek te Epe. Nu officieel erkend als Openbare Leeszaal en Bibliotheek.
 1957 (31-7) Hevige brand in de Nijverheidsschool te Epe. Alleen het nieuwe gedeelte bleef gespaard.
 1957 (9-11) Vaassense afdeling van de Openbare Uitleenbibliotheek in Epe begonnen.

INHOUD

	blz.
De Dorpsbeek door G.S. van Lohuizen	2/3/4
Gegevens betreffende het onderwijs in Vaassen door G.J. Palm	4/5/6
Herinneringen. Zand- en grintwinning op de Woesterberg en op de heide door G. van Laar	6/7/8
De soldeerbout van Korving en zijn voorgeschiedenis door W. Terwel	8/9
Marken en Buurschappen Wissel (28) door F. Zandstra	9/10/11
100 jaar meer uitgebreid lager onderwijs in Epe. Van ulo-school naar mavo-afdeling in de Rijksscholengemeenschap door R. Paasman	11/12/13/14/15/16/17/18
Boekaankondiging door mej. P.E. Berkhout	18
Mijlpalen voor de geschiedenis van Epe. De jaren 1951 - 1957 door mej. P.E. Berkhout	19/20/21